

3. Dekomposition.

(3.1) Definition. Lad M være en R -modul. En undermodul N i M siges da at være en *primær undermodul*, hvis der er netop ét primideal associeret til kvotientmodulen M/N . At $\mathfrak{p}$ er det eneste primideal associeret til M/N , altså at $\text{Ass}(M/N) = \{\mathfrak{p}\}$, udtrykkes ved at sige, at N er en $\mathfrak{p}$ -*primær* undermodul i M .

Betragt en endeligt frembragt R -modul $Q \neq 0$, og de associerede primidealer $\mathfrak{p}_1, \dots, \mathfrak{p}_q$ for Q . Foreningsmængden af idealerne $\mathfrak{p}_i$ er da mængden $Z_R(Q)$ af nuldivisorer på Q :

$$Z_R(Q) = \mathfrak{p}_1 \cup \dots \cup \mathfrak{p}_q.$$

De minimale blandt idealerne $\mathfrak{p}_i$ er netop de minimale blandt primidealene, der omfatter annullatoren for Q . Følgelig er fællesmængden af idealerne $\mathfrak{p}_i$ lig med radikalet af annullatoren:

$$\text{Rad}(\text{Ann } Q) = \mathfrak{p}_1 \cap \dots \cap \mathfrak{p}_q.$$

Fællesmængden er skarpt indeholdt i foreningsmængden med mindre $q = 1$. Med andre ord: Der er netop ét associeret primideal for Q , hvis og kun hvis $Q \neq 0$ og der for enhver nuldivisor f på Q gælder, at en potens af f annullerer Q .

Når M er endeligt frembragt fås herved en karakterisering af de primære undermoduler i M . Fx fås for idealer i R følgende:

Karakterisering. *Idealet $\mathfrak{q}$ er et primært ideal i R , hvis og kun hvis følgende betingelse er opfyldt: $\mathfrak{q} \subset R$ og for alle $f, g \in R$ gælder, at hvis $fg \in \mathfrak{q}$ og $g \notin \mathfrak{q}$, så er $f \in \text{Rad}(\mathfrak{q})$.*

Betingelserne $fg \in \mathfrak{q}$ og $g \notin \mathfrak{q}$ udtrykker jo netop, at f er nuldivisor på $R/\mathfrak{q}$, og konklusionen, $f \in \text{Rad}(\mathfrak{q})$, udtrykker, at en potens af f annullerer $R/\mathfrak{q}$.

En undermodul N i M siges at være *irreducibel*, hvis $N \subset M$ og N ikke kan skrives som en fællesmængde $N = N_1 \cap N_2$, hvor $N \subset N_1$ og $N \subset N_2$.

(3.2) Lemma. (1) *En irreducibel undermodul er primær.*

(2) *En fællesmængde af to $\mathfrak{p}$ -primære undermoduler er selv $\mathfrak{p}$ -primær.*

Bevis. (1) Lad N være en irreducibel undermodul i M . Specielt er så $M/N \neq 0$. Der findes derfor associerede primidealer for M/N , jfr Sætning (2.1). Det skal nu vises, at kvotientmodulen M/N kun har ét associeret primideal. Antag, indirekte, at $\mathfrak{p}_1$ og $\mathfrak{p}_2$ er associerede primidealer for M/N , og at de er forskellige. For $i = 1, 2$ har kvotienten M/N da en undermodul $\bar{N}_i$ isomorf med $R/\mathfrak{p}_i$. Specielt er $\mathfrak{p}_i$ det eneste primideal associeret til $\bar{N}_i$. Fællesmængden $\bar{N}_1 \cap \bar{N}_2$ er indeholdt i $\bar{N}_1$. Et primideal, der er associeret til fællesmængden er derfor også associeret til $\bar{N}_1$, jfr Lemma (1.7), og det må følgelig være lig med $\mathfrak{p}_1$. Med samme begrundelse måtte det være lig med $\mathfrak{p}_2$. Da $\mathfrak{p}_1 \neq \mathfrak{p}_2$ konkluderes derfor, at fællesmængden $\bar{N}_1 \cap \bar{N}_2$ ikke har associerede primidealer. Af Sætning (2.1) følger derfor, at $\bar{N}_1 \cap \bar{N}_2 = (0)$.

Ifølge Noether's anden Isomorfisætning svarer undermodulerne $\bar{N}_i$ i M/N til undermoduler $N_i \supseteq N$. Af det viste følger at $N_1 \cap N_2 = N$. Yderligere er $N_i \supset N$, da $\bar{N}_i \neq 0$. Da N var irreducibel, har antagelsen således ført til en modstrid, som ønsket.

(2) Lad $N = N_1 \cap N_2$ være en fællesmængde af $\mathfrak{p}$ -primære moduler N_1 og N_2 . Det er klart, at $M/N \neq 0$, så det skal vises, at $\mathfrak{p}$ er det eneste associerede primideal for M/N . Lad hertil $\mathfrak{q}$ være et associeret primideal for M/N . Betragt homomorfien

$$M \rightarrow M/N_1 \oplus M/N_2, \quad (*)$$

der til et element i M knytter parret af restklasser modulo N_1 og modulo N_2 . Kernen for denne homomorfi er øjensynlig fællesmængden $N_1 \cap N_2$, altså N , så ifølge Isomorfisætningen er kvotienten M/N isomorf med en undermodul af den direkte sum på højresiden i (*). Primidealet $\mathfrak{q}$ er derfor associeret til en undermodel af den direkte sum, og dermed også associeret til den direkte sum, jfr (1.7.2). Af den anden inklusion i (1.7.2), anvendt på en af summanderne i den direkte sum, følger, at et primideal associeret til summen må være associeret til en af summanderne M/N_i . Ifølge forudsætningen er $\mathfrak{p}$ det eneste primideal associeret til M/N_i . Altså må $\mathfrak{q}$ være lig med $\mathfrak{p}$, som ønsket. $\square$

(3.3) Eksempel. (1) Et primideal $\mathfrak{p}$ er en $\mathfrak{p}$ -primær undermodul i R . Som vist i Eksempel (1.6) er nemlig $\text{Ass}(R/\mathfrak{p}) = \{\mathfrak{p}\}$.

(2) Lad $\mathfrak{m}$ være et maksimalideal. Enhver potens $\mathfrak{m}^m$, hvor $m \geq 1$, og mere generelt, ethvert ideal $\mathfrak{a}$ således at

$$\mathfrak{m}^m \subseteq \mathfrak{a} \subseteq \mathfrak{m},$$

vil da være et $\mathfrak{m}$ -primært ideal i R . Ifølge Eksempel (1.6) består støtten for $R/\mathfrak{a}$ nemlig af de primidealer $\mathfrak{p}$, som omfatter $\mathfrak{a}$. Af $\mathfrak{a} \subseteq \mathfrak{p}$ følger, at potensen $\mathfrak{m}^m$ er indeholdt i $\mathfrak{p}$. Da $\mathfrak{p}$ er et primideal, følger det videre, at en af faktorerne i produktet $\mathfrak{m}^m$, dvs $\mathfrak{m}$, er indeholdt i $\mathfrak{p}$. Da $\mathfrak{m}$ er et maksimalideal følger det endelig, at $\mathfrak{p} = \mathfrak{m}$. Det er således godtgjort, at støtten for $R/\mathfrak{a}$ består af det ene primideal $\mathfrak{m}$. Og så er $\mathfrak{m}$ også det eneste associerede primideal til $R/\mathfrak{a}$ ifølge Sætning (2.1).

(3.4) Primærdekomposition. Lad N være en undermodul i modulen M . Ved en *primærdekomposition* af N forstås en fremstilling af N som en fællesmængde,

$$N = N_1 \cap \dots \cap N_q,$$

hvor N_j 'erne er primære undermoduler. Antag, at N_j er $\mathfrak{p}_j$ -primær. Dekompositionen siges da at være *uforkortelig*, hvis $\mathfrak{p}_j$ 'erne er forskellige og ingen af N_j 'erne i fællesmængden er overflødige.

Det følger af Lemma (3.2), at man ud fra en primærdekomposition af N kan opnå en uforkortelig dekomposition: Først erstattes for hvert primideal $\mathfrak{p}$ de N_j 'er, der er $\mathfrak{p}$ -primære, med deres fællesmængde, og dernæst bortkastes overflødige N_j 'er.

(3.5) Dekompositionssætning. *Lad M være en endeligt frembragt R -modul. Da har hver undermodul N en primærdekomposition,*

$$N = N_1 \cap \dots \cap N_q. \quad (3.5.1)$$

30. marts 2007

Antag, at en sådan dekomposition er uforkortelig, og at N_j er $\mathfrak{p}_j$ -primær. Da er $\mathfrak{p}_j$ 'erne netop primidealerne associerede til M/N . Yderligere gælder, at de undermoduler N_j , for hvilke $\mathfrak{p}_j$ er et minimalt primideal for M/N , er entydigt bestemte, idet N_j er kernen for den sammensatte homomorfi $M \rightarrow M/N \rightarrow (M/N)_{\mathfrak{p}_j}$.

Bevis. For at vise eksistensen af fremstillingen er det ifølge Lemma (3.2) nok at vise, at enhver undermodul N er en endelig fællesmængde af irreducible undermoduler. Denne påstand vises ved noethersk induktion: Antag, indirekte, at påstanden er gal, og betragt mængden $\mathcal{S}$ af de undermoduler i N , der ikke er en endelig fællesmængde af irreducible undermoduler. Ifølge antagelsen er $\mathcal{S}$ ikke tom. Da M er endeligt frembragt over en noethersk ring, er M noethersk. Følgelig findes i $\mathcal{S}$ en undermodul N , der er maksimal blandt undermodulerne i $\mathcal{S}$. Undermodulen N tilhører $\mathcal{S}$, og specielt kan den derfor ikke være irreducibel. Yderligere er $N \subset M$, idet M har en fremstilling af den ønskede form, nemlig som fællesmængde af ingen irreducible moduler. Da $N \subset M$ og N ikke er irreducibel, er N en fællesmængde, $N = N_1 \cap N_2$, af undermoduler $N_i \supset N$. Da N var maksimal blandt undermodulerne i $\mathcal{S}$, kan ingen af undermodulerne N_i tilhøre $\mathcal{S}$. Følgelig er begge undermoduler N_1 og N_2 en endelig fællesmængde af irreducible undermoduler, og så er fællesmængden N det også, i modstrid med at N var element i $\mathcal{S}$.

Antag nu, at fremstillingen (3.5.1) er uforkortelig. Betragt homomorfin,

$$M/N \rightarrow M/N_1 \oplus \cdots \oplus M/N_q, \quad (*)$$

der afbilder restklassen af x modulo N i q -sættet hvis j 'te koordinat er restklassen af x modulo N_j . Denne homomorfi er veldefineret, da $N \subseteq N_j$, og den er injektiv, da N er fællesmængden af N_j 'erne. Lad $\mathfrak{p}$ være et primideal associeret med M/N . Af Lemma (1.7) følger nu først, at $\mathfrak{p}$ er associeret med den direkte sum på højresiden af (*), og dernæst at $\mathfrak{p}$ er associeret med en af addenderne M/N_j . Da M/N_j er $\mathfrak{p}_j$ -primær, er $\mathfrak{p}_j$ det eneste primideal associeret med M/N_j . Altså er $\mathfrak{p}$ lig med et af $\mathfrak{p}_j$ 'erne.

Betragt omvendt et af primidealerne $\mathfrak{p}_k$. Lad M_k være fællesmængden af de N_j 'er, hvor N_k ikke medtages, og lad Q være kvotientmodulen $Q := M_k/N$. Af Noether's anden Isomorfisætning følger, at $Q = M_k/N$ er isomorf med en undermodul i M/N . På den anden side er øjensynlig $N = M_k \cap N_k$, så af Noether's første Isomorfisætning følger, at $Q = M_k/(M_k \cap N_k)$ er isomorf med en undermodul i M/N_k . Af Lemma (1.7) fås derfor inklusionerne,

$$\text{Ass } Q \subseteq \text{Ass}(M/N), \quad \text{Ass } Q \subseteq \text{Ass}(M/N_k).$$

Modulen M/N_k er $\mathfrak{p}_k$ -primær, så mængden på højresiden af den sidste inklusion indeholder ét element, nemlig primidealet $\mathfrak{p}_k$. Modulen M_k opfylder at $M_k \supset N$, thi ellers var jo N_k overflødig i fremstillingen (3.5.1). Kvotienten $Q = M_k/N$ er derfor forskellig fra 0, og $\text{Ass } Q$ er derfor ikke tom ifølge Sætning (2.1). Den anden inklusion ovenfor medfører derfor, at $\text{Ass } Q$ består alene af primidealet $\mathfrak{p}_k$. Den første inklusion ovenfor medfører derfor, at $\mathfrak{p}_k$ er associeret til M/N .

Hermed er det vist, at $\mathfrak{p}_j$ 'erne er de associerede primidealer til M/N .

30. marts 2007

For at bevise den sidste del af entydighedsudsagnet betragtes først en vilkårlig endeligt frembragt modul Q , med den egenskab at $\text{Ass } Q$ består af netop et primideal $\mathfrak{p}$. Det påstås, at den kanoniske homomorfi,

$$Q \rightarrow Q_{\mathfrak{p}},$$

da er injektiv. Antag nemlig, at y er et element forskelligt fra 0 i homomorfiens kerne. Da brøken $y/1$ er lig med 0 i $M_{\mathfrak{q}}$, er $\text{Ann}(y)$ ikke indeholdt i $\mathfrak{q}$. Men det er i modstrid med at $\text{Ann}(y)$ er indeholdt i et associeret primideal ifølge Sætning (2.1) og $\mathfrak{q}$ er det eneste associerede primideal for Q .

Lad nu $\mathfrak{p}_j$ være et minimalt primideal for M/N . Betragt homomorfi, der fremkommer af (*) ved lokalisering i $\mathfrak{p}_j$. For $k \neq j$ består støtten for M/N_k af de primidealer, der omfatter $\mathfrak{p}_k$, og $\mathfrak{p}_j$ er ikke et sådant primideal, da $\mathfrak{p}_j$ er minimalt blandt $\mathfrak{p}_k$ 'erne. Altså er $(M/N_k)_{\mathfrak{p}_j} = 0$ for $k \neq j$. Den lokaliserede homomorfi er derfor følgende homomorfi,

$$(M/N)_{\mathfrak{p}_j} \rightarrow (M/N_j)_{\mathfrak{p}_j}. \quad (**)$$

Homomorfi (*) var injektiv, så det følger af Isomorfisætning for Brøkmoduler, at den lokaliserede homomorfi (**) er injektiv. På den anden side følger det af påstanden ovenfor, anvendt på $Q := M/N_j$ og $\mathfrak{p} := \mathfrak{p}_j$, at homomorfi $M/N_j \rightarrow (M/N_j)_{\mathfrak{p}_j}$ er injektiv. Det er klart, at følgende diagram er kommutativt,

$$\begin{array}{ccc} M & \longrightarrow & M/N_j \\ \downarrow & & \downarrow \\ (M/N)_{\mathfrak{p}_j} & \longrightarrow & (M/N_j)_{\mathfrak{p}_j}. \end{array}$$

De to homomorfier der ender i $(M/N_j)_{\mathfrak{p}_j}$ er ifølge det viste injektive. De to homomorfier der begynder i M har derfor samme kerne. Heraf følger øjensynlig Sætningens påstand om entydigheden af N_j . $\square$

(3.6) Eksempel. (1) Lad $\mathfrak{a}$ være en fællesmængde af primidealer,

$$\mathfrak{a} = \mathfrak{p}_1 \cap \cdots \cap \mathfrak{p}_q. \quad (3.6.1)$$

Det følger af Eksempel (3.3)(1), at fremstillingen (3.6.1) er en primærdekomposition. Antag, at der ikke er inklusioner mellem $\mathfrak{p}_j$ 'erne, altså at intet $\mathfrak{p}_j$ er indeholdt i et af de øvrige. Da er dekompositionen uforkortelig, thi $\mathfrak{p}_j$ 'erne er specielt forskellige, og var et af $\mathfrak{p}_j$ 'erne, fx $\mathfrak{p}_k$, overflødig, så ville primidealet $\mathfrak{p}_k$ indeholde fællesmængden af de øvrige, og heraf følger som bekendt, at $\mathfrak{p}_k$ ville indeholde et af de øvrige. Det følger af Dekompositionssætningen, at $\mathfrak{p}_j$ 'erne er de associerede primidealer til $R/\mathfrak{a}$.

(2) Lad $\mathfrak{m}_1, \dots, \mathfrak{m}_q$ være forskellige maksimalidealer i R , og betragt en fællesmængde,

$$\mathfrak{a} = \mathfrak{m}_1^{m_1} \cap \cdots \cap \mathfrak{m}_q^{m_q}, \quad (3.6.2)$$

hvor eksponenterne m_j er positive. Da er (3.6.2) en uforkortelig primærdekomposition af $\mathfrak{a}$. Det følger nemlig først af Eksempel (3.3)(2), at idealet $\mathfrak{m}_j^{m_j}$ er m_j -primært. Videre er

30. marts 2007

ingen af idealerne $\mathfrak{m}_j^{m_j}$ overflødige i fællesmængden. Antag nemlig, indirekte, at fx $\mathfrak{m}_1^{m_1}$ er overflødig. Da vil $\mathfrak{m}_1^{m_1}$ indeholde fællesmængden af de øvrige $\mathfrak{m}_j^{m_j}$ 'er. Specielt vil primidealet $\mathfrak{m}_1$ indeholde denne fællesmængde. Som bekendt følger heraf, at $\mathfrak{m}_1$ indeholder et af idealerne $\mathfrak{m}_j^{m_j}$ for $j > 1$, og videre, at $\mathfrak{m}_1$ indeholder $\mathfrak{m}_j$. Dette er en modstrid, da $\mathfrak{m}_j$ er et maksimalideal og $\mathfrak{m}_1 \neq \mathfrak{m}_j$.

Af Dekompositionssætningen fremgår nu, at $\mathfrak{m}_j$ 'erne er de associerede primidealer til $R/\mathfrak{a}$. Af korollaret til Filtrations-sætningen følger videre, at $R/\mathfrak{a}$ har endelig længde.

(3) Antag, at ringen R er faktoriel, og betragt et element f med primopløsningen $f = p_1^{m_1} \cdots p_q^{m_q}$ (hvor altså p_j 'erne er irreducibile og ikke associerede, og m_j 'erne positive). Ved brug af den entydige primopløsning ses det let, at

$$(f) = (p_1^{m_1}) \cap \cdots \cap (p_q^{m_q}). \quad (3.6.3)$$

Af Eksempel (3.3)(3) følger, at fremstillingen ovenfor er en uforkortelig primærdekomposition af hovedidealet (f) .

(4) Lad $\mathfrak{m}$ være et maksimalideal og lad $\mathfrak{p}$ være et primideal forskelligt fra $\mathfrak{m}$ og således at $\mathfrak{p} \not\subseteq \mathfrak{m}^2$. Betragt fællesmængden,

$$\mathfrak{a} = \mathfrak{p} \cap \mathfrak{m}^2. \quad (3.6.4)$$

Det ses ganske som under (1) eller (2), at (3.6.4) er en uforkortelig primærdekomposition. Primidealene $\mathfrak{m}$ og $\mathfrak{p}$ er altså de associerede primidealer til $R/\mathfrak{a}$. Hvis $\mathfrak{p} \subseteq \mathfrak{m}$ (og dette er ikke udelukket), så er $\mathfrak{p}$ det eneste minimale primideal for $R/\mathfrak{a}$ og $\mathfrak{m}$ er et indlejret primideal.

(3.7) Bemærkning. Dekompositionssætningen kan specielt anvendes på et ideal $\mathfrak{a}$ i R . Som konsekvens fås en uforkortelig primærdekomposition,

$$\mathfrak{a} = \mathfrak{q}_1 \cap \cdots \cap \mathfrak{q}_q,$$

hvor idealet $\mathfrak{q}_j$ er $\mathfrak{p}_j$ -primært. De minimale primidealer $\mathfrak{p}$ for $R/\mathfrak{a}$ er de minimale blandt primidealene, der omfatter $\mathfrak{a}$, jfr Eksempel (1.6). Hvis $\mathfrak{p}_j$ er et sådant primideal, så er $\mathfrak{q}_j$ entydigt bestemt, nemlig som kernen for den sammensatte homomorfi $R \rightarrow R/\mathfrak{a} \rightarrow (R/\mathfrak{a})_{\mathfrak{p}_j}$. Her er kvotienten $(R/\mathfrak{a})_{\mathfrak{p}_j}$ ifølge Lokaliseringsprincippet lig med $R_{\mathfrak{p}_j}/\mathfrak{a}R_{\mathfrak{p}_j}$. Heraf ses, at $\mathfrak{q}_j$ er kontraktionen af ekstensionen $\mathfrak{a}R_{\mathfrak{p}_j}$.

Specielt ses, at hvis $\mathfrak{q}$ er et $\mathfrak{p}$ -primært ideal, så er homomorfien $R/\mathfrak{q} \rightarrow R_{\mathfrak{p}}/\mathfrak{q}R_{\mathfrak{p}}$ injektiv. Hvis $\mathfrak{p} = \mathfrak{m}$ er et maksimalideal, følger det endda af Korollar (2.5), at denne homomorfi er en isomorfi. Specielt fremhæves for en potens $\mathfrak{m}^i$, at lokalisering i $\mathfrak{m}$ inducerer en isomorfi,

$$R/\mathfrak{m}^i \xrightarrow{\sim} R_{\mathfrak{m}}/\mathfrak{m}^i R_{\mathfrak{m}}.$$

4. Valuationsringe og Dedekindringe.

(4.1) Lemma. *Antag, at R er et (noethersk) integritetsområde. Da har hvert element a i R , som ikke er nul eller en enhed, en irreducibel opløsning, dvs der findes en fremstilling af a som et produkt af irreducible elementer,*

$$a = q_1 \cdots q_n. \quad (*)$$

Bevis. Beviset er indirekte, ved noethersk induktion. Antag, at der findes elementer b , som ikke er nul og ikke er enheder og ikke kan skrives som produkt af irreducible elementer. Lad $\mathcal{S}$ betegne mængden af hovedideal (b) frembragt af sådanne elementer b . Der findes da i $\mathcal{S}$ et hovedideal (b), der er maksimalt blandt hovedidealene i $\mathcal{S}$. Elementet b kan specielt ikke være irreducibelt, og det er forskelligt fra nul og ikke en enhed. Følgelig er b et produkt $b = b_1 b_2$, hvor faktorerne b_i ikke er enheder. Nu er $(b) \subset (b_2)$. Ellers ville lighed nemlig gælde, og så ville b_2 kunne skrives $b_2 = ab = ab_1 b_2$; da nul-reglen gælder, ville det følge, at $1 = ab_1$, i modstrid med at b_1 ikke er en enhed. Tilsvarende er $(b) \subset (b_1)$.

Af $(b) \subset (b_i)$ følger, at hovedidealene (b_i) ikke tilhører $\mathcal{S}$. Heraf følger videre, at b_i er et produkt af irreducible elementer. Men det er i modstrid med at $b = b_1 b_2$ og b ikke er et produkt af irreducible elementer. $\square$

(4.2) Sætning. *Lad R være en lokal (noethersk) ring med maksimalidealet $\mathfrak{m}$. Antag, at R er et integritetsområde, men ikke et legeme. Da er følgende betingelser ækvivalente:*

- (i) *Maksimalidealet $\mathfrak{m}$ er et hovedideal.*
- (ii) *Idealerne i R er totalt ordnede ved inklusion.*
- (iii) *Ringens R er et hovedidealområde.*

Bevis. „(i) $\Rightarrow$ (ii)“. Antag, at $\mathfrak{m} = (p)$ er hovedidealet frembragt af et element p i R . Da R ikke er et legeme, er $p \neq 0$. Videre er (p) et maksimalideal, og dermed et primideal. Altså er p et primelement. Specielt er p et irreducibelt element. Det påstås, at p , på nær multiplikation med en enhed, er det eneste irreducible element. Betragt nemlig et irreducibelt element q . Specielt er q da ikke en enhed, og følgelig er q element i den lokale rings maksimalideal. Med andre ord er $q \in (p)$, så q kan skrives $q = rp$. Da q er irreducibelt, er r en enhed.

Det følger af Lemma (4.1), at hvert element a , som ikke er nul og som ikke er en enhed, har en fremstilling som produkt af irreducible elementer. Af det allerede viste følger, at denne fremstilling har formen,

$$a = up^n, \quad (4.2.1)$$

hvor u er en enhed og $n \geq 1$. For enhederne i R fås en fremstilling (4.2.1) med $n = 0$.

Det påstås nu, at samtlige idealer i R er følgende:

$$(0) \subset \cdots \subset (p^{n+1}) \subset (p^n) \subset \cdots \subset (p) \subset (1).$$

Af denne påstand følger øjensynlig (ii). For at vise påstanden betragtes et vilkårligt ideal $\mathfrak{a} \neq (0)$ i R . Der findes da elementer a i $\mathfrak{a}$ som er forskellige fra 0. Vælg nu blandt alle

30. marts 2007

sådanne elementer a et, for hvilket fremstillingen (4.2.1) har det mindst mulige n . Da a er valgt i $\mathfrak{a}$, er $p^n = u^{-1}a$ element i $\mathfrak{a}$. Følgelig er

$$(p^n) \subseteq \mathfrak{a}.$$

Omvendt har ethvert element $b \neq 0$ i $\mathfrak{a}$ en fremstilling af formen (4.2.1), dvs af formen $b = vp^m$; valget af n sikrer, at $m \geq n$, og så er $b = vp^{m-n}p^n$ element i (p^n) . Altså er $\mathfrak{a} = (p^n)$. Hermed er den ønskede påstand, og specielt betingelsen (ii) eftervist.

„(ii) $\Rightarrow$ (iii)“. Antag, at idealerne i R er totalt ordnede. Heraf følger først, at ethvert ideal (a, b) frembragt af 2 elementer er et hovedideal. Af hovedidealene (a) og (b) vil nemlig et, fx (b) , omfatte det andet, og af $(a) \subseteq (b)$ følger, at summen $(a, b) = (a) + (b)$ er lig med (b) . I almindelighed er $(a_1, \dots, a_n) = (a_1, \dots, a_{n-1}) + (a_n)$, så ved induktion følger, at hvert endeligt frembragt ideal er et hovedideal. Da R er noethersk, er betingelsen (iii) altså opfyldt.

Implikationen „(iii) $\Rightarrow$ (i)“ er trivial. Hermed er ækvivalensen bevist. $\square$

(4.3) Definition. En lokal (noethersk) ring, som er et integritetsområde og ikke et legeme og opfylder de ækvivalente betingelser i Sætning (4.2), kaldes en (*diskret*) *valuationsring*.

(4.4) Note. Betingelsen (ii) har mening for enhver ikke nødvendigvis noethersk ring, og en ring, der opfylder denne betingelse, kaldes ofte en valuationsring. Adjektivet „diskret“ går essentielt på forudsætningen om at ringen i Definition (4.3), ligesom ellers i dette kapitel, forudsættes at være noethersk.

(4.5) Bemærkning. Antag, at R er lokal, med maksimalidealet $\mathfrak{m}$, og lad $k := R/\mathfrak{m}$ betegne restklasselegemet. Kvotienten $\mathfrak{m}^i/\mathfrak{m}^{i+1}$ er da en modul over kvotientringen $R/\mathfrak{m}$, dvs et vektorrum over k . Hvis R er en valuationsring, så er

$$\dim_k \mathfrak{m}^i/\mathfrak{m}^{i+1} = 1 \text{ for alle } i,$$

thi potensen $\mathfrak{m}^i$ er hovedidealet (p^i) , og det er klart, at $r \mapsto rp^i$ inducerer en isomorfi af $R/(p)$ på $(p^i)/(p^{i+1})$. Det følger i øvrigt af Nakayama's Lemma, at dimensionen $\dim_k \mathfrak{m}^i/\mathfrak{m}^{i+1}$ er lig med det minimale antal frembringere for idealet $\mathfrak{m}^i$. Betingelsen (i) Sætning (4.2) kan således udtrykkes ved ligningen $\dim_k \mathfrak{m}/\mathfrak{m}^2 = 1$.

(4.6) Eksempel. Antag, at R er en faktoriel ring. For hvert irreducibelt element p er hovedidealet (p) da et primideal. Brøkringen $R_{(p)}$, der fås ved lokalisering i primidealet (p) , er en valuationsring, thi maksimalidealet i brøkringen er ekstensionen af hovedidealet (p) , og det er derfor et hovedideal. Betingelsen (4.2)(i) er således opfyldt.

Specielt gælder for hvert primtal p , at den lokale ring $\mathbb{Z}_{(p)}$, der består af rationale tal af formen a/s , hvor s ikke er delelig med p , er en valuationsring.

Potensrækkeringen $R[[X]]$ består af uendelige følger $f = (a_0, a_1, a_2, \dots)$ organiseret som ring med addition og multiplikation svarende til det, der kendes for polynomier. Ofte skrives $f = a_0 + a_1X + a_2X^2 + \dots$, hvor man bedst kan opfatte X^i som en „pladsholder“. Det er ikke svært at vise, at potensrækkeringen $k[[X]]$ med koefficienter i et legeme k er en valuationsring.

